

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

LA PUBLICACIÓ DE L'APÈNDIX

El dret català codificat

La Comissió de l'Apèndix de Dret Català al Codi Civil ha publicat ja el seu projecte d'Apèndix que ha estat comunicat al començament d'aquesta setmana a les Diputacions catalanes i a les Corporacions jurídiques perquè donin el seu parer. És un fet que marca una data en la història del nostre dret civil i que no deu passar per alt.

Probablement molts dels nostres lectors desconeixen l'objecte de l'Apèndix que acaba de sortir ara, al cap de trenta anys d'haver estat nomenada la primera Comissió que tenia de redactar-lo. Es tracta de codificar, es a dir, de concretar en articles classificats i ordenats, totes les disposicions del dret civil català que estan avui escampades en lleis d'origen diferent i d'aplicació fragmentària. A tots els pobles del món la codificació del dret civil ha estat un problema difícil i d'una solució molt lenta. No podíem escapar nosaltres a aquesta regla general, complicada en el nostre cas per la manca de la facultat de legislar.

Es sabut que fa quaranta anys, exactament quaranta un, que va ésser publicat el Codi Civil espanyol. Hi havia hagut per uns moments el propòsit d'aplicar-lo amb caràcter general a totes les terres hispàniques per a completar la seva unificació; però la resistència dels pobles que tenien institucions jurídiques pròpies, principalment Catalunya, va fer fracassar el propòsit, i el nou Codi Civil va sortir amb uns articles que manen respectar en tota la seva integritat el dret que anomenen foral dels territoris que en tinguin. Des de la seva publicació, el Codi Civil no ha estat aplicable a Catalunya més que com a supletori, o sigui, com un complement del

nou i els que desitgen no modificar res. Heus ací les dificultats sovint invencibles de la tasca. Però en el cas de Catalunya s'hi ajunta el recel que, una vegada fet l'articulat nou, el poder legislatiu de l'Estat l'agafi pel seu compte, perquè té d'un cop a la mà tot el nostre dret especial, i el trans-

dret indiscutible de la personalitat jurídica de Catalunya.

Malgrat la importància innegable d'aquest problema, es comprèn que no sigui matèria d'una gran exaltació popular. El nostre dret especial, resumit en el projecte d'Apèndix que s'acaba de publicar, es re-

La Comissió de juristes: senyors Maluquer, Abadal i Hurtado (degans del Col·legi d'Advocats); Borrell, Maspons, Martí Miralles i Anguera (presidents de l'Acadèmia de Jurisprudència).

formi i el malmeti sense possibilitat de remei.

Això explica que, havent-se reservat a una Comissió de juristes catalans el treball de preparar un Codi de dret català per ésser publicat com un Apèndix del Codi Civil espanyol, concretant les disposicions de dret civil que han d'ésser d'aplicació preferent a Catalunya, s'hagin passat trenta anys sense trobar el moment de donar per enllestida la feina.

Però, a l'últim, s'ha vist que l'ajornament del problema ajudava a fer-lo més greu, perquè cada dia que passa, el Codi espanyol envaeix amb més empenya el cas de la seva aplicació a Catalunya. Per això la Comissió actual, formada pels senyors Maluquer (president), Abadal, Hurtado, Borrell, Maspons, Martí Miralles i Anguera, aprofitant una bona disposició del Ministre de Gràcia i Justícia, s'ha decidit a pendre com a base del nou Apèndix un article projecte de l'eminent jurista senyor Duran i Bas, i un cop revisat i completat s'ha fet responsable de la seva publicació. Com deia la Comissió, l'evolució de l'esperit públic en aquests darrers anys permet esperar que l'obra dels juristes catalans sigui respectada íntegrament, perquè el problema del nostre dret especial ha deixat de tenir l'aspecte d'una concessió del Poder públic per a convertir-se en el reconeixement del

duex gairebé exclusivament a dues institucions: el dret familiar, que és la llei d'organització econòmica de la família, i el dret successor, que és la llei de l'herència. A tots els que tenen algun patrimoni, els interessa molt que la regla dels seus drets sigui clara, ordenada i pròpia. Però les multituds d'ara, amb tot i disposar en general d'una major riquesa que les engrunes de les poblacions rurals que en altre temps varen edificar el nostre dret, tenen necessitats i ambicions d'un ordre diferent que anuncien la possibilitat d'una transformació essencial de les bases del dret civil.

Però no s'ha d'exagerar la importància d'aquest aspecte dels problemes del nostre temps. Alguns pobles nous que han volgut esborrar fins a deixar-les en blanc les taules de la vella llei civil, les volen tornar a omplir amb una llei nova, i com una fatalitat, sense gairebé adonar-se'n, ressusciten les fórmules primitives del dret que compareixen de nou per a tornar a començar la mateixa evolució. Passi el que passi, convé deixar ben fixades a la terra les nostres institucions jurídiques. Són les fites que marquen el nostre pas per la història, i no hi ha dubte que aquestes fites serviran, com han servit a tot arreu, per a refer el bastiment de la societat catalana cada vegada que, en el curs dels temps, alguna tempestada hagi volgut destruir-la.

L'ANGEL DE LA GUARDA

nostre, règim jurídic especial en aquelles matèries que no estan regulades en les nostres lleis.

Però aquesta solució té un gros inconvenient. Mentre el dret civil espanyol, resumit en un Codi, esdevenia un cos legal únic, fàcilment manejable i d'una aplicació senzilla, el dret civil a Catalunya era un conjunt desordenat de lleis diverses, encavallades les unes amb les altres sense cap norma científica i sovint contradictòries. N'hi ha prou per a fer-se càrrec d'aquesta situació amb saber quines són avui les parts del nostre dret vigent. Amb preferència tenen d'aplicar-se les lleis de caràcter general dictades per tota Espanya des del nomenat Decret de Nova Planta de 1716 que marca la fi de la facultat legislativa de Catalunya; després vénen per ordre les antigues Constitucions de Catalunya en quant no estiguin modificades per les lleis d'aplicació preferent; després, les disposicions del Dret Canònic, acceptades com a supletòries de la llei pròpia; després el Dret Romà; darrera d'aquest, el costum local o comarca, i en últim lloc, el Codi Civil espanyol i les lleis generals que el completen.

No és d'estranyar, amb aquest quadro a la vista, el que ha passat des de la publicació del Codi. Els juristes, d'acord moltes vegades amb les necessitats de la vida pràctica, han anat insensiblement a cercar la solució dels conflictes de dret en els preceptes clars i concrets del Codi Civil espanyol, i com és natural, els tribunals i l'Estat han afavorit aquesta tendència, i amb subtils interpretacions relativament fàcils, han donat preferència a l'aplicació dels preceptes del Codi sobre les disposicions del nostre dret especial, gairebé sempre que algun dels nostres ho ha demanat i sempre que els ha semblat.

La manera més clara de resoldre aquesta situació, era acabar amb el des

Judici a porta tancada

El dimecres era dia d'expectació al Palau de la Generalitat per tal d'haver-se de resoldre definitivament la qüestió dels mossos de l'esquadra i dels professors de les Escoles de la Diputació.

Heus aquí una escena que presenciarem: Dos senyors demanen a un subaltern amb galons:

—Que ja ha començat la sessió que ha de celebrar la Comissió Permanent?

—Sí, senyor.

—On es celebra?

—En aquell estatge...

(Els peticionaris anaven a entrar.)

—Què fan? No veuen que la porta és tancada?

—Però la sessió no és pública?

—No, senyor.

—Entornem-nos-en—replicà un d'ells, amb fina ironia—, potser perillaria la nostra moralitat. El judici es celebra a porta tancada.

I de sobte insistí:

—Es sessió pública de la Comissió Permanent, veritat?

—Sí, senyor—respongué el servent, ja més enutjat.

—Ara ho entenc menys—observà un dels espectadors frustrats.

—Sí, home, sí!—respongué l'altre—. A l'Audiència les vistes a porta tancada no són públiques; aquí, les sessions públiques són a porta tancada. Ben clar ho han dit.

I se n'anaren convençuts.

Una amenaça? Una rectificació?

El capítol XXXI del llibre d'En Pujols, *Concepte general de la ciència catalana*, acaba amb les següents paraules:

«...això de caure i trencar-se el coll només ho diem els catalans, i nosaltres no coneixem cap més llengua que ho digui.»

A l'exemplar de la Biblioteca de l'Ateneu, un lector hi ha afegit en llaips:

«Moi, je t'assurai la gueule!

Es una amenaça?

Si la lletra fos, com juraríem, de l'escriptor Francisco Susanna, res no hi ha a temer, però En Susanna és home pacífic i l'acotació seria una senzilla rectificació.

La plataforma de la rialla

De la línia de tramvies de les Arenes ha desaparegut el simpàtic cobrador Fatty, però en compensació n'hi hem trobat un que és ventríloc.

Qualsevol va al teatre!

L'altre dia, pujava una xicota molt bonica. A la plataforma hi havia dos pobres pagesos.

—No tingui por, reineta!

—A vostè esperàvem!

La xicota se'ls mirà una mica molesta, una mica afalagada.

Els dos pagesos no sabien de què anava.

I el cobrador, autor de la facècia, somreia per sota el nas i cargolava, amb aparent indiferència, un cigarret.

La llei seca

Encara que tenia la seva feina a Barcelona, Mr. William Bodfish vivia a Vilanova. Era un americà de Boston, que travà amistat amb elements intel·lectuals catalans. Era, sobretot, decidit antipartidari de la llei seca que regia al seu país. Quan hi hagué de tornar, la seva recança es componia a mitges d'haver de deixar les amistats catalanes i d'haver-se d'encarar amb begudes falsificades.

Un any, poc abans de Nadal, Mr. Bodfish es féu retratar amb la seva muller darrera una taula plena de ben característiques ampolles de licors i trameté, afectuosament dedicades, còpies d'aquesta foto als seus parents i amics de més enllà del mar.

Aquesta mena de targeta de *Christmas* degué col·locar el matrimoni Bodfish entre les persones més envejades del món.

Castanyes "produceur"

El nostre col·laborador Castanyes no és solament dibuixant i escriptor humorístic. És també «produceur», paraula que, pronunciada de moltes i variades maneres (sobretot tal com s'escriu), serveix a Barcelona per designar els confeccionadors de revistes d'espectacle.

En Castanyes, una vegada l'any, escriu, munta i representa la seva revista al poble de Sardanyola, on ell estiuja. La precedeix la propaganda que cal, feta, naturalment, en el to que correspon a un humorista. Per això, l'any passat, molts, després d'haver llegit el programa, es van creure que la nota anunciant un servei d'autònibus per assistir a la representació era una facècia més, i els que, decidits a tornar com fos, feren el viatge en tren, es trobaren amb la sorpresa de poder tornar la mateixa nit a Barcelona.

Enguany, en el programa de la revista *Xofer*, a *Cordelles*, que es representarà la nit de diumenge vinent, figura també la nota del servei d'autònibus. Algú, però, ha fet remarcar que mancava una advertència: «Aquesta nota és la nota de serietat d'aquest programa.»

Variacions sobre la platja de Vilanova

Per a la senyoreta Maria Gasset.

A Catalunya hi ha un grapat de pobles i viles marineres que, en arribar l'estiu i flairar els pantalons blancs i els sueters de llana dels estiujants, cuiten a desmar les xarxes i els coves de peix, donen una passada de pintura verda al ventre dels llaguts, posen estovalles a la taula, s'esquitxen els cabells amb quina i aguanten estoicament aquesta vida de fingiment i de facècia mentre «la família que s'ha quedat el segon pis» no opina que comença a fresquejar i que la quitxalla deu encarar-se novament amb la tortura de les obligacions escolars.

A Vilanova, els mariners, de tota aquesta escenografia falsa de l'estiu, no n'han fet mai cas i han tirat al dret sense encaparrar-s'hi gens. Naturalment, aquest sistema no pot considerar-se com el més eficaç—amb tot i oferir l'avantatge d'ésser d'una naturalitat sense afectacions—per a satisfer la mica de presumpció i el plaer de l'ensabonada fàcil que tots els estiujants amaguen sota l'uniforme immaculat, i aquesta és la causa del perquè en l'actualitat la platja vilanovina, amb tot i compendiar totes les gràcies que poden cercar-se en la vida vora el mar, no ha adquirit un desenvolupament estiuenc del tot optimista i la frase «Anem a estiujar a la platja de Vilanova» no es cotitzi a uns preus més dignes.

L'estiujant vol que li passin la mà per l'esquena, li facin les grans barretades, li dediquin un elogi a cada disc de la gramola i quan acaba de dinar i surti a posar-se a la fresca li diguin amb un somriure dolç:

El conveni de San Sebastián

Estalviem-nos d'incórrer en la feblesa d'especular sobre l'eficàcia revolucionària i possibilitats republicanes dels acords que han pres els mandatari de les principals forces esquerranes d'Espanya i Catalunya reunits a San Sebastián. Seria massa fàcil de correspondre als anuncis de fracàs que interessadament llença la premsa de dreta amb l'anunci d'èxits sorollosos i esdeveniments transcendents. Limitem-nos, per ara, a senyalar la importància política d'aquest conveni des del punt de vista de l'interès republicà i de l'interès català.

Des del punt de vista de l'interès republicà, el conveni de San Sebastián significa el començament d'una inesquívole col·laboració de totes les forces republicanes sota el signe de la llibertat. Els pobles peninsulars que han patit secularment les violències i coaccions del despotisme més abjecte rubricades amb set anys de dictadura, volen instaurar un règim civil que permeti el lliure desenvolupament de totes les energies i l'accés al poder de totes les capacitats polítiques i de totes les forces socials.

Ni dictadura ni oligarquia. La joventut que avui s'incorpora a la política és caracteritzada per una voluntat d'expansió incoercible favorable a les grans creacions històriques i reclama un estadi digne de les seves ambicions generoses: la República.

Des del punt de vista de l'interès català, el conveni de San Sebastián és importantíssim. Marca, probablement, una fita en la història del catalanisme polític. El catalanisme, sobretot en el seu aspecte polític, és un problema de llibertat que no té solució definitiva possible contra la llibertat ni tan sols al marge d'ella. A desgrat d'aquest caràcter del problema català, que és el de gairebé totes les nacionalitats que reivindiquen algun dret, durant molt de temps els principals negociadors del catalanisme han estat homes de mentalitat i de temperament conservador que han sentit el problema de totes maneres menys com un problema de llibertat en estreta relació amb els altres problemes de llibertat. Per un contrasentit, d'incalculables conseqüències, són aquests homes els que han dirigit la política exterior del catalanisme amb els resultats que hom coneix i lamenta, en gran part independents de llur voluntat perquè no procedien d'un deliberat propòsit de perjudicar la causa de Catalunya, sinó de les situacions, mètodes i aliances que llur posició política els imposava. Aquest era el costat dramàtic de llur actuació.

El costat còmic fou de persuadir una part no gens escassa de les esquerres que la política exterior del catalanisme havia d'ésser representada per les dretes i que a les esquerres pertocava la missió de vetllar per les essències patriòtiques, de circumscriure's als coneixements patriarcal i d'assonar la terra amb santes intransigències.

Els mots consagrats de *Catalunya endins* i *Catalunya enfora* expressen sintèticament aquestes dues actituds. La confusió va venir del fet de creure que un partit polític podria actuar negligint un d'aquests aspectes cabdals de tota activitat política. Un partit, sobretot un partit que treballa per la

llibertat d'un poble en les condicions del poble de Catalunya i que no té una política exterior i una política interior ben coordinades, és un instrument inútil per a les reivindicacions que defensa.

L'error més considerable dels partits d'esquerra, autènticament catalanistes, fou el de no tenir una política exterior. Amb aquest error covaven la il·lusió d'un exclusiu *Catalunya endins* que la *nature des choses*, que Montesquieu estudiava i de la qual es deriven les lleis de relació i interdependència,

El Dr. Aiguader, un dels delegats a la reunió de San Sebastián

convertia, a despit de llur voluntat, en una política auxiliar de l'intervencionisme de les dretes.

El conveni de San Sebastián, signat en bona forma contractual i amb un alt respecte a l'interès de cada u, és un pas cap a la racionalització del nostre moviment polític. Les esquerres catalanistes per primera vegada fan un acte de política exterior per pròpia iniciativa. Si no l'haguessin fet haurien perdut una ocasió excepcionalment favorable d'obtenir la signatura de les esquerres espanyoles en un document que recanex en condicions honorables el dret de Catalunya a la seva llibertat.

La nebulositat de certs termes, en política, sol ésser perillosa. Els mots *Catalunya endins* i *Catalunya enfora* com expressió simbòlica de dues actituds oposades, són amb un dring romàntic i apolític de la primera Renaixença. En el seu lloc emprem més de gust els de política interior i política exterior del catalanisme. Cap partit catalanista que tingui sentit de la seva funció no pot deixar de tenir una orientació ben clara respecte l'una i respecte l'altra.

JOAN ORS

Mirant a fora

Al país de Sant Esteve

Què passa a Hongria? Hi tornen o no hi tornen els Habsburg? Sembla i tot que el president del Consell d'Hongria, el comte Bethlen, es diverteix fent passar ànsia a l'opinió pública perquè cap sorpresa ja no li vingui de nou. Tot sovint el comte Bethlen s'absenta durant uns quants dies i ningú no sap on és. El seu secretari s'empara en el secret professional per despistar els tafaners.

Al cap d'uns dies de desaparició, el comte Bethlen aparegué sobtadament, quan no l'esperava ningú, a la reunió del comitè del partit governamental.

—M'agrada passar desapercebut com l'home invisible de Wells—va dir—. No hi ha res que em diverteixi tant com llegir als diaris que sóc a Bucarest, a Praga o a Viena, quan en realitat no m'he mogut d'Hongria.

Acabada la reunió, el comte Bethlen pujà al seu auto i marxà cap a un destí inconegut.

Un dels amics d'aquest amagadís home d'Estat deia a un estranger:

—Tant que diuen a l'estranger de la difícil situació política d'Hongria, i ja ho veieu, el comte Bethlen pot deixar els afers uns quants dies seguits...

Però els malpensats creuen que amb aquesta conducta fóra fàcil als governants actuals cedir el lloc a uns governants nou vinguts i excusar-se en allò del fet consumat.

L'hongarès és, encara, monàrquic en el fons, i no són escassos els que pensen en el príncep Otto, a favor del qual l'arxiduc Albrecht renuncià els seus drets a la corona.

Aquest arxiduc Albrecht, quan el seu viatge al Brasil, visità una colònia agrícola integrada per hongaresos emigrats, ex-oficials la majoria.

Sota l'arc de triomf amb la bandera de la monarquia i mentre una orquestra executava marxes de l'antic exèrcit, un ex-coronel proposà a l'arxiduc Albrecht de deixar-se proclamar rei del Brasil, restauració de la qual el militar tenia un projecte molt detallat

POESIA

PIERRE LOTI

Apa, no ens en donem vergonya. Per venjar-nos de tots els emmerdeurs que d'ençà d'algun temps ens sitien amb un fals cubisme inassimilable, obrim de bat a bat la porta d'or de la nostra joventut. Quin aire fresc, quin sentiment de la vida (avui, massa escriptors que no són altra cosa que uns arribistes per les Lletres només ens donen el sentit de l'existència), quina alegria! Jo era estudiant en el moment en què la Germania preparava la ruina dels pobles romans. La meua generació tenia, en literatura, dos mestres a la seva disposició (Barres tirava més aviat cap a la filosofia): Anatole France i Pierre Loti. Als dos antipodes, Anatole no representava sinó la memòria d'una mena d'universitari trucat de cronista; l'altre... hi penso, era el que hom cerca: el poeta pur. La poesia pura, tan pura que té la lleugeresa d'un gas, la força d'un element, ignorant les seves pròpies lleis, la poesia sense murriera, que no empaïta el client (perdoneu, volia dir el lector), la poesia pura i natural, serà, per molts anys encara, Loti. El poeta de debò participa al misteri de la vida: coneixem la composició química de tots els elements del cos humà i, no obstant, no podem fabricar-lo; igualment ocorre amb el poeta. Llegiu una frase de Loti: quina simplicitat de vocabulari i quina misteriosa harmonia. Mentre que qualsevol atriur us confessarà que l'esforç per enregistrar tal poema ultra traista està arran del sofisme. La minva de venda del llibre? Deguda en gran part al fet que el públic està cansat de l'adrogèria literària, de la facilitat (abans confessada) sota la forma del lirisme) trinxada a trossets d'incongruïtats. Igualment, està fastiguejat de la intel·ligència i de l'esforç que duen a un gongorisme sense la voluntat de defugir el que és temporal. Als focs olímpics de la literatura, ja no volen més pallassos, sinó atletes. I si busquem un mistic, que no sigui un encantador d'aquelles serps que simbolitzen el vicí, sinó el violinista sa que ataca sense por la melodia que pertéix de l'amor cap a la mort. Que no sigui l'altre — ja sabeu qui vull dir —, sinó Loti.

Quin trist enuig ha de sentir un home cultivat quan, girant enrera les seves mitades i els seus records, cap a la seva joventut de pederasta, pensa en els primers contactes personals amb què es violà ell mateix. Aleshores ens parla de porta estreta. Al contrari, quan es pot mirar enrera i veure Mistral, Loti, l'home de seny que se n'anava a llegir a la garriga entre Beaux i Saint-Rémy de Provença, o bé quan, jove mediterrani, mediterrani a no poder més, es llegia, també a la garriga, Lull o Verdaguier, que és ampla la porta! Cal que

arribem a la descoberta que tota aquesta literatura d'un narcisisme nòrdic no és altra cosa que l'infern d'escriptors nascuts luterans, els quals, no tenint en la seva religió l'escapatori d'un lloc per als rèprobs, el creen de cap a peu en llurs llibres — el que és molt pitjor — ens el volen imposar.

Un Loti és una anella d'aquesta tradició immortal dels grans viatgers poetes sortits de les costes catalanes o toloaneses. No ens

Dibuix original de Pierre Loti

hi enganyem. La deslatinització a la qual aquells puritans viciosos han provat d'habituar-nos, està a punt d'acabar-se. El cel literari, com l'altre, mostra senyals. Un bon mariner com Farrère pren la seva situació i, de grat o per força, però encantats, segueix el comandant Farrère a bord d'aquest llibre: Loti (Flammarion, editor), cap al port d'una terra sana i nova. Prou mentides, la poesia no és un motor, sinó una ànima. Aquest homenatge d'un mariner escriptor a un mariner poeta, té alguna cosa d'encantament. Coneixeu l'obra, ara coneixereu el geni escrupolós, musical, immortal per tal com respectuós del temps, cada segon del qual és una llàgrima, el secret, en una paraula, de Loti. I és ben bé una prova que la concepció de l'art ha estat falsejada: l'altre, aquell del qual no vull ni escriure el nom, aquell Proust per a negres, és protestant. Però Loti també ho era. Només que aquest calvinista pur pensava en la mort i no en l'estupre. La poesia no radica pas, doncs, en una confessió religiosa, sinó en una elevació o una perversió de l'ànima. I el llibre de Farrère encara ens fa adonar-nos més de la fraternitat carnal de França quan sap restar francesa — és a dir, romana —, amb aquelles pàgines que ens fan vessar llàgrimes (no ens en avergonyim: hem tornat a obrir la porta de la nostra joventut), tot recordant-nos el temps ja passat en que França, com els catalano-aragonesos, tenia una marina. Després, els acords de Washington ens han desarmat. Llegiu després d'això aquella que els seus autors anomenen poesia dels mecànics anglo-saxons, i en direu alguna cosa.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

Cal un biògraf

Al biògraf que es vulgui emprendre la biografia de Mossèn Cinto, se li girarà molta feina. Ja ho feia notar Serra i Rafols en un article de la primera època de *L'Opinió* al·ludint a un anunci projecte editorial del qual Melcior Font estava encarregat.

I aquesta feina és urgent que algú o altre l'emprenqui. No posem cap bona biografia del més gran poeta català modern, del que donà una de les més fortes impulsions a la nostra llengua literària. Molts dels joves d'ara — hem pogut comprovar-ho moltes vegades — a penes saben res de la seva vida, una de les més apassionants dels homes de lletres catalans, la majoria dels quals no s'han distingit pas per una vida massa novel·lesca.

L'autor hipotètic d'aquesta biografia es trobarà amb poc material, relativament, amb què bastir-la, escampat en llocs inassolibles o de difícil abastament, i encara material enredat d'una manera inextricable. I això és el pitjor: l'enterboliment originari de moltes fonts històriques.

Però com més es tardi a emprendre aquesta obra, més difícil serà la seva execució. Ara encara viuen contemporanis de Verdaguier, testimonis i actors del període més difícil de posar en clar de la seva vida. Volem dir, naturalment, els seus darrers anys, en què la passió dominà tant de l'una banda com l'altra i engruixí i complicà un afer que ara sembla a molts de fàcil resolució, potser perquè s'ignoren totes les causes que entraren en joc en aquella ocasió.

Potser la mateixa raó que recomana la urgència de l'obra, indicaria a alguns esperits temerosos la conveniència d'ajornar-la, tal com s'ajorna la publicació de memòries, diaris íntims i correspondències: el fet que estiguem encara massa a prop d'aquells fets, que encara visquin persones que hi intervingueren o familiars pròx

I E L T E A T R E

UNA AL·LUSIO INJUSTA

Recordant En Bayés

A través dels seus escrits, el senyor Sebastià Gasch produeix la impressió que cau del cel. Camina de sorpresa en sorpresa, d'admiració en admiració. Hauria de signar Sebastià de la Lluna, a semblança del personatge de l'Achard. La seva ingenuïtat, disculpable per estar amada de sincer entusiasme, no té fi.

Darrerament, davant la revista anglesa del Palau de Projeccions va abocar els elo-

D'aquell quadre del fons del mar de Chófer... al Palace, fins al dels pallassos de Cri-Cri, quin salt tan significatiu! En Bayés havia endevinat que l'alegria de les girls arreararia les sumptuositats enfargades dels dibuixants homo-sexuals; sabia que la gràcia de Mabel Lowet valia més que un trajo d'En Max Weldy, i que la línia serena de Mado Minty en la dansa del collar de perles era més apreciable per l'espectador que una composició de l'Érté.

Les revistes del Palace! Sense pensar-s'hi poc ni gens, el senyor Gasch dona Mado Minty i Sacha Goudine plegats per Jack Standford. Aviat és dit! Jo, en canvi, li cediria tota la revista anglesa del Palau de Projeccions pel quadre admirable dels ametllers florits. Vol el senyor Gasch més simplicitat que la d'aquelles escenes? Vol més bon gust? No recorda el quadre de l'opi, el del Banc dels petons, tan senzill i tan joïós, la dansa de Robert Macaire i el seu company, els fantàstics Jerry's, l'idill de ninots, on revivia l'esperit d'André Hellé? La revista anglesa no aconseguí fer oblidar cap d'aquests records a ningú.

Els sketches no responien, en les revistes del Palace, a la resta de l'espectacle. Cal reconèixer-ho. Però no deuria el senyor Gasch fer-ne esment com a suport de les seves comparances. En Bayés, que fou el primer a adonar-se que no comptava amb artistes ni amb autors per als sketches, topava aleshores amb resistències que ara no trobaria. Un actor com Pau Gorgé, al qual brindava En Bayés un contracte avantatjós per a Cri-Cri, va refusar-lo en absolut per la sola raó de tractar-se d'una revista; aquest mateix actor deia, encara, en 1928, en un interviu celebrat a Madrid, que abans de dedicar-se a la revista preferiria formar en darrer rengle en una companyia de vers. No era, doncs, el que pas-

Paul Chevalier

El reclam que ha precedit, a la nostra ciutat, el debut de Paul Chevalier, germà del gran fantasista, ha estat una cosa lamentable, impròpia de Barcelona. No el podia practicar l'empresa del Tivoli, ni el devia tolerar el debutant; aquella, pel respecte que mereix el públic, i Paul Chevalier

Paul Chevalier

pel que hauria de guardar envers el nom que porta. Ni l'una ni l'altre no hi han sortit guanyant res.

Paul Chevalier és un artista mediocre de music-hall que ha lluit sempre amb llum manllevada. El vaig veure per primera ve-

gada a París, l'estiu de 1923, en una revista de la Cigale titulada *Extra-Dry*; sense l'encant d'una xicoteta menuda que es deia Pépée i que representava amb ell una escena apatxe, m'hauria passat completament desapercebut.

Us imagineu un home trist al music-hall? Doncs Paul Chevalier és un home trist. El somriure li costa un esforç, que se li endevina en el seu rostre estirat, on els músculs es rebel·len a dibuixar un gest de simpatia. El seu ballar és també calculat i mecànic, sense impuls interior, amb una pobresa de ritme que fa pena. Del cantar, no en parlem.

El «mètier» arribaria, però, a salvar Paul Chevalier si no hagués caigut en l'error d'imitar el seu germà. Mancat del do de suggestió d'aquest, del seu lirisme, de la seva agilitat física i de pensament, que es tradueix en una facilitat extraordinària per a totes les realitzacions, Paul Chevalier, en executar un treball que no lliga amb el seu temperament, resta al descobert. Per què no fer-se un repertori que, en lloc d'anular-lo, en establir-se una comparació inevitable, li atorgués una personalitat, poca o molta, que ara no assolirà mai?

D'imitacions de Maurice Chevalier se n'han fet un sens fi. En llur majoria, l'humorisme ha constituït la base principal, com en la del ballari Pomiés. I més, potser, que els moviments externs, han provat els imitadors de copsar els detalls psicològics. No se li ha ocorregut a cap d'ells creure que la força de l'afortunat artista radiqui en la seva lleugeresa de cames, en els seus smocking i barret de palla i en saber estirar el coll com els ànecs. És a dir; per excepció, se li ha ocorregut això precisament al familiar més proper. Ja s'ha vist l'èxit.

Acompanya Paul Chevalier una «partenaire» gentil: Yette Harrel. Componen els dos una bona parella per a actuar dissabtes i diumenges a Béziers.—T.

TEATRE ROMEA

La pròxima temporada

A l'administració dels teatres es nota la influència de la calor. No hi ha mai ningú. Els administradors fan vacances. Els empresaris amb prou feines s'hi acosten.

—Podeu dir-nos, Rozas, el pla que teniu per la temporada que s'apropa?

—Amb molt gust. Començarem el dia 20 de setembre, amb una obra de l'Avell Artís titulada *Quina llàstima de xicot!*... a la qual seguirà una adaptació de *La Rosa de Lima*, d'En Guimerà, feta per l'Amichatis. Tenim la intenció de començar la temporada amb aquesta obra, però a l'Amichatis li fa respecte debutar al teatre i s'hi va oposar. Comptem amb obres de la major part d'autors de categoria d'ací: Amadeu Vives, Ventura Gassol, Sagarra, Creuher, i possiblement Carles Soldevila. Què us en sembla?

—Que està molt bé. Manca que les tingueu només.

—Gairebé és igual. Tenim la promesa formal de lliurar-les. Ve a ésser el mateix.

—I els títols?

—Això encara és prematur.

—I de traduccions?

—Dues d'En Salvador Vilaregut. *La temptació* i *La finestra oberta*. I una obra nordamericana, basada en l'ambient periodístic de Chicago, titulada *Reporters*. O molt m'equivoco, o aquesta obra, donat el seu caràcter, farà soroll. Farem, també com sempre, les acostumades representacions de teatre per a infants, els dijous i els diumenges a la tarda. L'expert de la casa en aquest g

EL CINEMA

La qüestió de l'estil PANORAMA Un ideal realitzat

L'estil és la marca de l'esperit, de l'esperit en la seva funció artística. Vegeu, doncs, com la manca d'estil de la majoria de films revela per això mateix l'absència en ells de tot esperit artístic. D'entre l'enorme profusió de *produceurs*, que pocs sobresurten afirmant-se amb un estil personal que marqui les seves obres, el qual permeti identificar-les tot seguit, com la presència d'una signatura revela el seu autor.

En el terreny del cinema, que és el que ara ens importa exclusivament, no ha faltat

banda hi ha els que opten per la fórmula germànica, on tot el que és registrat és artífici i composició; els que estan per una evasió del món real, decisiva, total, i com a exemples ens presenten films tan típics com *Metropolis* i *El gabinet del doctor Caligari*.

Ja hem senyalat algunes vegades com l'elecció de l'assumpte determina la fórmula amb la qual aquest assumpte serà plasmat. Ara vegem com això no té res a veure amb la presència o l'absència d'estil, el

«...la fórmula germànica... artífici i composició...»

qui, invertint els termes, ha senyalat la manca d'estil com un símptoma de reeiximent. El cinema, instrument que permet la màxima objectivitat en l'aprensió de la realitat, ha de perseguir la finalitat de reproduir les coses sense tractar de transcriure-les. No tractar d'estilitzar, és a dir, de deformar, sinó tot al contrari: procurar que l'autor capiti, que s'anulli, per assolir un registre passiu de les coses, les quals, riques d'un contingut mai exhaurit, vénen a fixar-se i a revelar-se al nostre esguard imparcial.

Aquest credo, que porta a l'exaltació dels noticiaris, al descreït del cinema alemany i en general de tot cinema de composició, comporta una confusió de termes que cal discriminar.

Es impossible despullar-nos totalment, és impossible no operar en el sentit de l'estilització. El que cal és que aquesta estilització sigui artística. Rudimentàriament existeix sempre, àdhuc en les més elementals funcions de l'esperit. El que cal és organitzar aquest procés d'una forma conscient. Adhuc concedint que treballar amb una màquina—registre personal—permetés a l'autor arribar a un producte pur, aquest esdevindria, tot seguit de copsat, ple de les impureses que hi projectaria damunt l'espectador, l'ànim del qual és esclau de les seves preferències sentimentals, en el fons partits presos de moralitat infusa.

Aquesta qüestió, que té un abast gneral, es formula en termes concrets en el camp cinematogràfic de la manera que tractarem de resumir breument. D'una banda hi ha els que voten per la fórmula americana del cinema, la més exacta expressió del qual veuen en *I el món marxa*, i on tot el que és registrat és deixat en la seva puresa inicial de màxima objectivitat. Per altra

qual està sempre present, sigui quina sigui l'escola a la qual el film pertanyi, sempre que el film en qüestió sigui un bon film, naturalment.

No creiem en l'absència d'estil en els films genuïnament americans. Els que en l'apologia, alleguen la manca de deformació estilística, defensen malament el procés. Per més que l'estil es remarca més brutalment en els films de la segona espècie, una obra com *I el món marxa*, el mateix que *Torments humans*, són concebudes amb un rigorós procés estilístic.

La gent para més esment en les coses que veu que no pas en la manera de veure-les. Es quasi sempre inconscient d'això darrer i així és com, conscient de l'estil d'un film a la manera de *Metropolis*, on li presenten un món creat en rodó, no repara en la manera, en la forma amb la qual hom ha elaborat un film com *I el món marxa*. No oblidem que les qüestions d'estil són estrictament qüestions de forma. Admireu l'art d'un Lubitsch, el mateix en *Amor etern* que en *El príncep estudiant*. La màquina filma com el poeta escriu. Hi ha un fraseig, unes cadències especials, una insistència fonològica en aquests films, que són com les característiques gramaticals d'un escriptor.

Aquest aspecte que senyalem no és prou remarcat per l'espectador corrent, el qual admira en un film coses que, per bé que són en el film, no són el film. El cinema europeu sabé absorbir-se un grapat d'aportacions estètiques modernes, tendències decoratives, escoles pictòriques, que han contribuït molt al prestigi del qual l'esmentat cinema gaudeix.

Totes aquestes aportacions pot aprofitar-les el cinema sense que ell s'hi confongui. El que cal a l'art cinematogràfic són artistes novells, els quals s'han de caracteritzar per estar dotats d'una imaginació cinematogràfica que els porta a veure els esdeveniments anímics resolts en una desfilada d'imatges, desfilada ordenada i l'ordenació de la qual determina l'estil. L'art de filmar comporta una visió dinàmica dels fets, una intel·ligència de les connexions entre les imatges, un sentit del ritme visual i una pila més d'activitats que són pròpies del cinema i que per tant no retrobem enlloc més.

L'estil d'un film depèn d'aquestes activitats específicament cinematogràfiques i prou. Fins que el cinema no hagi assolit una perfecta independència, no el comprendrem totalment. El fet que tantes persones puguin preferir un film barroer, però que comporta alguns decorats atreïts i un cert nombre d'angles visuals estrafolaris, a un bon film de l'Oest del gènere cavallístic, diu prou bé com encara veiem el cinema massa a través de les altres arts.

J. PALAU

Lon Chaney

«L'home de les mil cares», com havia estat anomenat, ha mort. Havia nascut a Colorado Springs en abril de 1883 i el seu debut en papers importants data de 1920, en *L'home del miracle*. D'entre els films seus més coneguts citem *El geperut de Nostre Senyora de París*, *La fantasma de l'Opera*, *Mister Wu* i el més recent *Homes de ferro*, fa poc reprès en les sales barcelonines, on fou estrenat aquest hivern.

Algun diari ha dit que Lon Chaney ha mort precisament de resultes d'aquest darrer film. Corrent a tot vapor dalt d'una locomotora entremig d'una tempesta de neu, contragué una pneumònia que l'obligà a allitar-se, i després no es trobà bé mai més.

Lon Chaney no creia en el film parlant; a desgrat d'això n'havia rodut un i havia pogut assistir, gairebé agonitzant ja, a la seva projecció. Però no va dir a ningú la seva opinió.

La nostra opinió sobre ell, l'hem dita aquí altres vegades. Potser Lon Chaney no trobà mai un bon director.

Represes sonores

En una mateixa nit hem pogut reveure i tornar a sentir dos

LES ARTS DISCOS

UN MONUMENT QUE S'ENRUNA

SANT CUGAT

El monestir de Sant Cugat il·lustra tot el Vallès. Amb un dibuix o una fotografia del monestir podeu encapçalar qualsevol estudi sobre aquesta comarca i tots els vallesans es sentiran dignament representats.

Des de Sant Cugat potser no va sortir en direcció al cel cap ànima que deixés la cella del convent plena d'aquella olor de santedat, que és una flaire de lliris molt diferent de l'olor dels lliris de jardí perquè

I encara ara el claustre està de sort. Hi va haver un temps que va fer de pati de la caserna de la guàrdia civil i tothom va poder admirar la roba interior de les famílies dels guàrdies estesa en els intercolumnis del claustre. A estones, l'ampit del claustre feia de cuina, i, naturalment, moltes pedres foren trencades i calcinades. Després el claustre va fer de pati d'una escola, i aquest és el desastre pitjor que ha sofert.

El claustre del monestir de Sant Cugat

és suauíssima i no mareja, però segurament aquesta magnífica casa de senyors, voltada de conreus i boscos, va produir il·lustres homes de lletres i va ésser refugi dels millors artistes.

En aquests claustres va treballar l'escultor Arnau Gatell, per aquí havien passat els pintors Serra i mestre Alfonso. I d'aquí va sortir la traducció del *Decamerone*, de Boccaccio, feta en un català que fa més olor de país que un prasec madur.

Es pot afirmar que aquells frares de Sant Cugat havien aconseguit, tot treballant en l'obra de llur salvació, viure en una casa de senyors molt poètica, en un ambient d'art, des d'on s'havien assegurat les millors vistes de paisatge.

Ara, Sant Cugat, i això que tot està ple de catalanistes, s'atterra, i sembla que no ens en donem vergonya. Diumenge passat els nostres amics Pineda i l'escultor l'enosa varen voler parlar als veïns de la vila del que és i representa el monestir i de la seva probable ruïna.

Més de dues centes persones varen comprovar que una ala del claustre s'aclofa. La paret s'ha desplomat i les columnes semblen que s'ajaguin. I tothom s'ho mira amb tanta indiferència.

Un dels oradors va conduir la gent davant un capítell i va dir: «Encara no fa quinze dies que han estat trencats els caps de les àguiles d'aquest capítell. Això és fet expressament, probablement per algun salvatge que es creu estimar les antiguitats. Mireu els cops de picot!»

Un altre salvatge—d'això ja fa temps—va trencar el cap de la figura que representa l'escultor Arnau Gatell, autor dels capítells.

Més tard el claustre servia de dipòsit de mobles procedents de desnonaments. Altres dependències fan de jutjat i de presó. Recentment ha estat construït un cinema prop de les portes que tanquen el recinte i un dipòsit d'aigua sobre una torre de defensa. I ara de poc, per a fer un camp de futbol, fou aterrat un gran tros de muralla del recinte. Sota el campanar hi ha una pista de ball i el jardí de l'absis, la única cosa bona que s'ha fet, tapa completament l'absis.

Com que som en un país mal governat, l'Estat s'ha permès fer prestar al monestir tota mena de serveis, els de caserna, escola, jutjat i presó. I, agraït, ha declarat el monestir monument nacional. I els ajuntaments de la vila han contribuït a l'obra de destrucció.

El claustre de Sant Cugat cau. I sembla que el mal no tingui remei, perquè quan un edifici és declarat monument nacional rep la sentència de mort. Pràcticament l'església és del rector i el claustre del Municipi. Però sembla que valdria la pena que una mà piadosa intervingués a Sant Cugat. Per què no se n'ocupa la Diputació? Hem tingut la sort que no hi posés les mans el senyor Milà i Camps, però si qualsevol dia s'atterrés el claustre ens en donaríem molta vergonya.

Si la Diputació donés un crèdit de confiança i els altres crèdits que el cas requereix al senyor Puig i Cadafalch, salvaríem aquest monument. Però cal anar de pressa.

L'escultor Arnau Gatell es va pensar fer una obra eterna: «*Qui claustrum tale construxit perpetuale*», va escriure a la làpida d'un angle. Això vol dir que el mestre Gatell comptava amb el nostre agraïment, amb una Diputació catalanista.

MANUEL BRUNET

Mn. Gudiol i el seu Museu

Vist l'èxit obtingut per la col·lecció vigatana d'obres d'art religioses exhibides a l'Exposició Universal del 88, i que fou premiada amb tres medalles d'or, el bisbe Morgades, secundat per l'extraordinari canonge Corbella i per uns quants amics, socis del vell Cercle Literari, pensà en la instal·lació definitiva d'aquelles peces escadusseres, agrupades incidentalment fins aleshores.

Devingué tan important de seguida la col·lecció, que en 1891 era oficialment oferta a la curiositat pública sota el nom de Museu Arqueològic Episcopal.

Ja molt abans d'ordenar-se sacerdot, que el seminarista Josep Gudiol i Cunill fou enviat a Roma a manament del bisbe, per tal que es consolidés el seu bagatge científic en matèries d'arqueologia. Aquell viatge d'estudi fixà d'una manera vigorosa la disciplina que ha estat el triomf d'aquest vigatà simple i cordial, que no sembla adonar-se que és una de les personalitats més il·lustres entre els arqueòlegs de Catalunya.

El doctor Morgades, refiat del talent i de la competència tècnica del seu protegit, va fer-lo tornar de Roma, i un cop ordenat, el 1896 el nomenà bibliotecari de l'Episcopal Pública Vigatana, amb el propòsit que actués de suplent del conservador efectiu, vista la importància creixent del Museu que ja exigia una direcció absolutament científica.

Mossèn Josep Gudiol s'ha aturat en el càrrec de conservador. Actualment no és res més que un simple capellà; però al cap de trenta quatre anys, les catorze sales del Museu contenen a l'entorn de disset mil peces de màxima importància artística i arqueològica, moltes de les quals són úniques en raresa i excel·lència.

Cal remarcar bé que una obra així, de tanta envergadura, és deguda exclusivament a aquests trenta quatre anys d'esforç, i sovint de sacrifici, del conservador actual i més que als primers temps, en què la indiferència i de vegades l'hostilitat de la mateixa clerecia dificultaven la tasca. Però mossèn Gudiol s'aguantà ferm en la voluntat d'enriquir el seu museu.

Cal dir «seu» perquè a més d'haver-ne estat l'animador autèntic, ell ha sabut infondre-h

"SIMPLEX"

COLL PATENTAT

No s'encongeix, no s'arruga
tot quedant elegant sempre

FABRICANTS:

Manufacturas DOMINGO FABREGAS, S. A.

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 18918

Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura. — Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal. — Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Useu pel cap

Loción ViVina

Enforteix el cabell

No cura calvos,
però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

COSMOPOLIS

L'esplèndida revista il·lustrada, les pàgines de la qual reflecteixen la vida del gran món.

Les seves diferents seccions de Literatura, Arts, Modes, Esports, il·lustrades amb magnífics gravats, tricromies, dibuixos, fan de COSMOPOLIS el més complet magazine espanyol.

La publicitat en COSMOPOLIS és d'alta eficàcia.

EXCLUSIVA DE PUBLICITAT:

Rodolf Mosse Ibèrica, S. A.

MADRID

Nicolas M.ª Ribera, 11

Tel. 15525

BARCELONA

Rambla Catalunya, 14

Tel. 13130

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions),
memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i
tots els trastorns orgànics que llinguin per causa o origen esgotament
nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,
més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant
el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als
esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics
com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials,
pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials** del Dr. Soivré, tots els esforços o
exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'ex-
trema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigir-se i trametre'n's ptes. en segells de correu per al franquèig a Oficines Laboratorio
Sohivré, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament
tractament d'aquestes malalties.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques
a Barcelona i València : : ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a
Barcelona, Madrid i València : : FERRO MAGNÈSI i FERRO
SILICE : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó
i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris
i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOME-
TRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Els que no utilitzen
NAFTALINA
en boles

veuen amb esglai
llurs robes amades

**Anuncieu
a
MIRADOR**

**AIGUA
DE ROCALLAURA**

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria,
Litiasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatoses
Nefritis crònica, es curarà ra-
dicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133